Nummer 38 Donderdag 21 September 1933 33ste Jaargang

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER KONINKLIJKE VEREENIGING „OOST EN WEST"

INHOUD: — Attentie! — Nationale opleving — Bali. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. I. Uit de Europeesche pers. II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche Pers — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Berichten der Afdeelingen. - Mededeelingen. — Mutatiestaat van 13 tot 20 Sept. 1933.

Het lidmaatschap der Vereeniging bedraagt *f* 5.— 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad. (Voor de overzeesche gewesten en het buitenland f 6.— per jaar).

Zij, die met of na 1 October e.k. als lid tot de Vereeniging toetreden, ontvangen gratis het Koloniaal Weekblad over het laatste kwartaal van dit jaar.

Op ieder weldenkend Staatsburger rust de verplichting het zijne bij te dragen tot versterking van den band tusschen de gebiedsdeelen van het Rijk der Nederlanden. De Koninklijke Vereeniging „Oost en West" biedt daartoe de gelegenheid; sluit U daarom bij die Vereeniging aan of, reeds lid zijnde, wekt anderen op Uw goede voorbeeld te volgen. Aan ieder lid, dat vóór 1 Januari 1934 slechts één nieuw lid aanbrengt, wordt als premie een exemplaar van het prachtige Gedenkboek aan de Internationale Koloniale Tentoonstelling te Parijs 1931, gratis aangeboden.

Het Algemeen Secretariaat der Vereeniging is gevestigd te 's Gravenhage, Smidswater 10 nabij het Korte Voorhout; daaraan is verbonden een Leeskamer, toegankelijk voor de leden der Vereeniging.

ATTENTIE!

In het Kol. Weekblad van 31 Augustus j.l. No. 35, plaatsten wij onder „Mededeelingen" een bericht aangaande den Heer H. F. Tillema te Bloemendaal. Daar ons gebleken is, dat dit bericht aan de aandacht van velen is ontsnapt, wordt het in dit nummer nogmaals afgedrukt, ditmaal op een meer in 't oog vallende plaats.

De Heer H. F. Tillema te Bloemendaal, de onvermoeide Indische hygiënist en natuurvorscher, wiens laatste belangwekkende reisbrieven over zijn tocht door Borneo in 1931 en 1932, de lezers van het Koloniaal Weekblad zich ongetwijfeld zullen herinneren, heeft ons bericht, dat hij wegens gezondheidsredenen veel rust moet nemen en daardoor het gereedkomen van zijne filmopnamen van zijn laatsten tocht belangrijke vertraging ondervindt; *dientengevolge kan van een vertooning daarvan in het aanstaande winterseizoen niets komen.*

Wij hebben met groot leedwezen van deze berichten kennis genomen en hopen van harte, dat de Heer Tillema zich zeer spoedig weder in een beteren gezondheidstoestand zal mogen verheugen, die hem in staat zal stellen zich, meer dan thans het geval is, aan zijn belangrijken arbeid te kunnen wijden.

De Heer Tillema heeft ons verzocht — aan welk verzoek wij bij deze gaarne gevolg geven — in het Kol. Weekblad mededeeling te doen van de vertraging, die het gereedkomen van zijne filmopnamen ondervindt en *wij verzoeken onze Afdeelingsbesturen hiervan goede nota te willen nemen;* aanvragen tot genoemden Heer te richten, om de films te vertoonen, kunnen dus achterwege blijven, waardoor aan den Heer Tillema veel tijd bespaard wordt, die anders noodig zou zijn om de aanvragen van de zijde van onze Vereeniging en van vele anderen, die in zijn arbeid belangstellen, te beantwoorden.

HET HOOFDBESTUUR.

Nationale opleving.

Holland leeft weer.
Holland streeft weer.

Ongeveer 1¼ eeuw geleden, na den Franschen tijd, gaf de destijds grootste Nederlandsche dichter, Bilderdijk, met een bekend hooggestemd lierdicht, waarvan de beginregels hierboven uiting aan het uit sluimering ontwaakte nationaal bewustzijn van het Nederlandsche volk.

Die opleving, die herleving, — het dient te worden erkend — ze zakte wederom in en ging voorbij, maar openbaarde zich toch telkens in de 19e en in onze eeuw bij hoogtepunten in het leven van Vorst en Volk, na de dikwerf lange en veelvuldige tijdperken van verslapping, van inzinking zelfs.

En toch, dat bewustzijn, het mocht dan dooven onder de sintels van een laag van onverschilligheid en dufheid, uitgebluscht was het nimmer en zal het ook nimmer worden. — De dagen, die achter ons liggen, die van 9 en 19 September, hebben daarvan wel het meest treffend en doorslaand bewijs geleverd. Die dagen, ze behooren tot de hoogtepunten, hier aangeduid, ze hebben misschien wel de hoogste toppen bereikt tot welke sedert langer dan een eeuw ons volk is opgeklommen. Opnieuw, maar nu wel zeer krachtig, is bewezen, dat, in weerwil van welke bewogenheid der tijden ook, Nederland en Oranje één zijn en blijven, de Dynastie met het volk, dat volk met Oranje.

Het heeft geen zin meer in herhaling te treden omtrent de gebeurlijkheden dezer onvergetelijke dagen, ze zijn uit de bladen algemeen bekend geworden en ze zijn ook aan het buitenland niet onopgemerkt voorbijgegaan; — genoeg zij het op de vreugdevolle en, met het oog op de toekomst, hoopvolle teekenen, ook te dezer plaatse, te kunnen wijzen — „Wij willen ons zelf zijn", met dit woord, in het hart onzer beminde en algemeen hooggeachte Vorstinne opgeweld, heeft deze Oranje gegrepen in het hart van alle oprechte vaderlanders hier en in de Overzeesche gewesten. — Dit woord heeft weerklank gevonden, het is begrepen en uit duizenden monden toegejuicht.

BALI

door
Dr. A. SCHIERBEEK.

I.

Dat ik Bali eens zou zien, had ik nooit vermoed en hoewel ik nu op het wondereiland zit, geloof ik het nog haast zelf niet. De gewoonte getrouw, zal ik iederen dag mijn indrukken noteeren, al zal het hier wel heel bezwaarlijk zijn.

De Melchior Treub van de K.P.M. bracht ons gedurende den nacht van Soerabaia naar B o e l e l e n g. Om 5 uur werden we al gewekt en om 6 uur kwam het motorbootje ons halen. De beroemde Fatima (die zich zelf natuurlijk Patima noemt) leverde als gewoonlijk de auto's, de K.P.M. heeft ons een gids bezorgd, die wel geen Hollandsch kent maar goed Maleisch en Engelsch spreekt. Mijn aanteekeningen berusten veel op wat hij vertelde!

Eerst gaat de tocht naar een z i l v e r s m i d. Van binnen uit wordt een hol kokertje bewerkt tot een godenbeeldje, door tikjes met een hamertje te geven op een omgebogen ijzer, dat zich in het kokertje bevindt. De sirihstellen hebben den vorm van prauwen en leenen zich uitstekend voor broodmandjes, zoodat ik tot aankoop besluit. Een merkwaardige verfmethode leerden we nog kennen: het z.g.n. p l a n g i werk. De doek wordt op een ingewikkelde wijze geknoopt en zoo in den verfpot gestopt. De vastgebonden gedeelten worden dus niet geverfd.

Prachtige doeken met gouddraad worden te koop aangeboden. Men zou zich hiervoor haast willen ruineeren! De beroemde dubbel-geïkatte doeken zie ik niet. Wel zijn er leuke beschilderde doeken voor een lagen prijs te koop.

Overal zijn gesneden houten en steenen beelden. Waar men maar ziet is veel ornament aangebracht. De gids vertelt ons, dat om religieuze redenen de jongens allen aan houtsnijwerk en beeldhouwen doen. Sommige producten zijn inderdaad kunstwerken. Alle vrouwen leeren weven. De meeste vrouwen, althans wat meer het land in, loopen met een ontbloot bovenlijf. Het zijn, evenals de mannen, krachtig gebouwde figuren, vaak zelfs zijn de vormen min of meer weelderig. De haren zijn meest slordig gekapt. Vele vrouwen dragen de bekende rood, wit, blauwe kegelvormige hoedjes van B.O.W. Het zijn wegwerksters. Terwijl de vrouwen werken, passen de mannen op de kinderen. De on-

Doergatempel te Koeboetan Bahan.

gehuwde meisjes dragen ivoren ringen in de ooren. De mannen doen niet veel, volgens den gids brengen zij de sawah's in orde, houden hanengevechten en dobbelen. De vrouwen werken het meest. Het aantal vrouwen moet heel hoog zijn en zoo heeft iedere man minstens twee vrouwen, die voor hem de kost verdienen. Veel hebben ze een klein stalletje. De ongehuwde jongelui komen hier ongedwongen bij elkaar en praten uren lang.

Daar rijden we door een koffie-aanplant. Vrij onaanzienlijk zien de planten eruit. 't Is dan ook Kopi Bali, dus de Coffea arabica. De planten staan mooi in bloei, maar terwijl de robusta den indruk geeft van sneeuwballen, is dit hier niet het geval.

Kembang sepatoe staat ook op Bali in alle tuinen. Rattestaart staat veel in de heggen. 's Middags bezoeken we het heilige woud. De afgevallen vruchten geven duidelijk aan, dat de majestueuze boomen Dipterocarpussoorten zijn. Twee van de vijf kelkbladeren zijn uitgegroeid tot lange bladeren. De vrucht draait sierlijk in 't rond als we die omhoog werpen. Het heilige woud bevat veel apen. Ze komen in troepjes op ons af, als de meisjes die ons mais leveren, hen roepen. Met heele groepjes laten ze zich uit de boomen zakken, sommige met een allerliefst jong aan de borst. Enkele oude mannetjes hebben ruzie, ze gillen tegen elkaar, laten de tanden zien en plukharen soms flink. Ik heb het genoegen een aantal in 't wild levende apen uit de hand te voeren en kan zelfs een oud mannetje, dat de anderen wegjaagt een draai om de ooren geven ,tot groote vreugde van onze begeleidsters.

In dit bosch van Sangèh is weer een tempel. Eenmaal per jaar worden de jongens beneden de achttien jaar in apenpakken gestoken en zij snuiven een half uur lang de rook van allerlei verbrande stoffen in. Dan handelen zij net als apen, praten niet, maar schreeuwen, klimmen en springen Dit alles gaat ter eere van Anoman,

Dorpstempel in Koeboetan Bahan (N. Bali).

Iedere aanraking wordt echter als een grove beleediging beschouwd. Alle huizen zijn ompaggerd. Soms is het een hekje maar bijkans altijd een leemenmuur, met dorre bladeren bedekt. Ieder huis komt hierop met een poortje uit en daarbinnen is een hekje gezet voor de varkens.

Natuurlijk heb ik eens extra op de plantengroei gelet. Vele soorten ken ik: Widoeri en lantana overal langs de wegen. De velden beplant met padi en groote klapper-aanplantingen tot vlak aan zee. Om de klappers meestal eenige droge bladeren, waaronder dan scherpe dorens verborgen zijn. Dit dient om de jongens het moeilijker te maken erin te klimmen. We gaan de pas van de Tabanan over. Nauwelijks komen we wat hooger of het zijn weer de groote Zingiberaceeën; Mussaende, (daoen poetri) met het groote witte kelkblad; de alpenroos der planters: Melastoma, de groote gele composiet, Marygold; en hier tusschen, opeens stokrozen. Dan wordt het koeler en het begint wat te regenen. Plantkundig is het juist, we zijn in de zône der boomvarens. Gelukkig klaart de lucht later op, als we weer in de vlakte zijn.

Verkoopster langs den weg. Vrouw met witte doek is niet getrouwd (oorringen) bij Tojo Poeloe.

den aanvoerder der apen, die den goeden held Rama helpen. Op de reliefs herkent men Anoman aan zijn lange staart. De tempel rust op de schildpad en de slang, die, naar men denkt, ook de wereld schragen.

Nu wordt ook de groote W a r i n g i n bezocht, een heilige boom, die door de bevolking zeer vereerd wordt. De leeftijd wordt op minstens 1400 jaar geschat, de omtrek van de boom (eigenlijk een verzameling van wijls vleeschkleurig en er zijn massa's varkens.

's Avonds merken we een groot verschil tusschen de Balineezen en de Javanen, n.l. hun g a m e l a n. Bij de Javanen is de muziek als een kalm voortkabbelend beekje, hier is ze heftig bewogen als een bandjir. Daar is een soort viool bij die de melodie aangeeft, hier zijn twee trommels en een aantal bekkens de instrumenten, die men boven alles

Gamelanorkest onder Waringin, Bali.

stammen, daar iedere luchtwortel die den grond bereikt, uitgroeit tot een stam) is 390 yard, de middellijn dus plm. 125 yards, dus bijna 100 Meter. 't Is een heel woud van stammen. Het is de „second biggist in the world". We dwalen even tusschen de stammen door, maar dan komen eenige inlanders hun vechthanen vertoonen. Groote dieren zijn het. Eerst worden ze vast gehouden zoodat ze elkaar juist kunnen pikken, dan laat men ze los en vliegen ze op elkaar aan. 't Is nu niet gevaarlijk, de sporen zijn weggenomen en bij deze vertooning dragen ze geen mesjes. De karbouwen zijn dikhoort. De danseres bij de gamelan op Java zong tegelijk, bewoog zich bijna niet, de danser, I Maria hier zong niet, evenmin als de twee kleine danseresjes, maar hun bewegingen waren heftig. Toch waren ook hier bovenlijf-, arm- en handbewegingen, hoofdzaak. 's Avonds voor het hotel genoten we van deze gamelan.

In alle opzichten: lichaamsbouw, woningen, levenswijze, godsdienst, krijgt men den indruk met een gansch ander volk te doen te hebben, en wat ligt Bali dicht bij Java. Wat moet er een verscheidenheid zijn in ons geheele Indische gebied, als hier al zooveel contrasten optreden. *(Wordt vervolgd.)*

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

De Tentoonstelling van Bali-Kunst bij „Boeatan."

Als deze letteren onder de oogen onzer lezers komen, heeft de opening der aangekondigde Bali-tentoonstelling bij *Boeatan*, Kneuterdijk 28a te 's-Gravenhage, reeds plaats gehad, n.l. op Woensdag 20 dezer, des namiddags ten half vier, door den Oud-Resident *W. F. J. Kroon*, die het Balische land en volk een warm hart toedraagt, sinds hij er ongeveer 20 jaar geleden als bestuursambtenaar mede kennis maakte. Behalve de kunstcritici der groote bladen en tijdschriften waren vele belangstellenden tegenwoordig voor wie veel van het daar geëxposeerde een verheugende verrassing bleek te zijn. Want naast vele mooie specimena van Balische kleinkunst, in de bekende, traditioneele vormen en opvatting, kan men thans ook, voor het eerst in Europa, hier, in deze smaakvolle, goedverlichte Toonzalen, de fijne „moderne" kunstuitingen der Balische artisten „bij de gratie Gods", bewonderen, waarvan iedere kunstgevoelige diep onder den indruk komt.

Deze nieuwe richting — „renaissance" mag men gerust zeggen — uit zich speciaal in hun beeldhouw- en teekenkunst. Er zijn op deze tentoonstelling beeldjes, figuren uit het dagelijksch leven weergevend, waarlijk om voor te knielen. Niet alleen spreken de technische volmaaktheid en groote plastieke kracht, waarmede de mooie inheemsche houtsoorten bewerkt zijn,

Djangèr-danseres.

overtuigend tot den beschouwer, maar vooral de verheven religieuse gevoelens in weergaven der kunstenaars. Wij hoorden dan ook menig Europeesch kunstkenner in oprechte bewondering uitroepen: „Dit is subliem!"

Natuurlijk werd door betweters, die alléén stok-oude kunst kunnen bewonderen, wel de opmerking gemaakt: „Zou dit geen Westersche invloed zijn?" Zij bedoelden dit dan waarschijnlijk in den zin van naäperij door Baliërs van de hyper-moderne Europeesche beeldhouwers.

In onze oogen is dit vurige heiligschennis. Wij meenen, dat vele moderne Europeesche kunstenaars juist door de primitieve Oostersche kunst zijn geïnspireerd. Het gaat dus zeker niet aan om de blaadjes nu om te keeren. Gelukkig was juist bij de opening in Boeatan tegenwoordig de heer Breetvelt, teekenleeraar aan de H. B. S. te Soerabaja, thans met verlof en zelf bekend kunstschilder, die veel op Bali werkt en zich uit liefde voor dit pracht-eiland en zijn bewoners, dadelijk volgaarne bereid verklaarde, desgewenscht den bezoekers omtrent een en ander in te lichten. Hij kon dan ook vol-

mondig verklaren, dat de kunstenaars, die deze beelden gesneden hebben, in de meest afgelegen binnenlanden van Bali wonen, waar bijna geen Europeanen komen en die zeker *nimmer* met Westersche kunst in aanraking zijn gekomen.

Iedere, zelfs oppervlakkige Balikenner, ziet en voelt aan 't hier tentoongestelde dan ook dadelijk, onmiskenbaar: dat dit echt Balisch is — Het heeft een geheel eigen karakter en cachet.

Bij de moderne Balische teekeningen in Oost-Indische en sepia-tinten, soms met verguld verlevendigd, zou men dan ook kunnen spreken van Chineeschen of Japanschen invloed, maar die zouden zij dan lang vóór den onzen hebben moeten ondervinden. De Balineesche kunstenaars zijn gelukkig altijd gebleken sterk genoeg te zijn om de op hen inwerkende invloeden van buiten, tot eigen bezit te verwerken en hiervan te getuigen in hun aanbiddelijken arbeid.

„Iets anders is, of de thans bij hen opgekomen

innerlijke renaissance" niet te danken kan zijn aan ons rechtwaardig bestuur over het eiland, in plaats van de soms zwaar op het volk drukkende lasten der vroegere vorsten, waardoor het volk nu meer zichzelf kon worden en tot zijn recht komen. Deze opvatting blijkt wel uit het nieuwe werk, dat meer dan voorheen geïnspireerd is door het profane, dagelijksche leven, juist van het volk zelf.

Toch blijven ook hunne diepe religieuse gevoelens er uit spreken.

Men kome zichzelf van een en ander overtuigen op deze mooie tentoonstelling van Boeatan, welke slechts *enkele* weken geopend blijft, om

Raksasa-kop.

weer voor een andere Indische Kunstnijverheid plaats te maken.

Op Maandag-avond 25 dezer zal de heer *Th. van Erp* een voordracht met lichtbeelden geven over Balineesche Kunst", in de bovenzaal van Boeatan.

Er worden geen officieele uitnoodigingen verzonden.

De toegang is, zooals men weet, *geheel vrij*, maar een *kleine* tegemoetkoming in de groote kosten, door aankoop van één of meer catalogi — ook ter verspreiding onder kennissen — zal zeer welkom zijn.

Alle tentoongestelde kunstvoorwerpen zijn ook te koop.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschr.

I. Uit de Europeesche Pers.

Zuivering. Het slechte voorbeeld. Woningbouw.

Na den grooten oorlog vond *het Russische communisme* tallooze aanhangers bij de volken voor wie de krijg rampspoedig was afgeloopen; het neerslaan hunner nationale idealen bracht groote massa's in het „nederlaag-pessimisme" (dat den grondtoon vormt van Spengle's „Untergang des Abendlandes") tot het Bolshewisme. Na zijn nederlaag in West-Europa richtte de uiterst linksche stroom zich naar Azië; aanvankelijk had hij in China succes, Indo-China en Ned.-Indië bleven er niet van verschoond. Men liet de politiek der misdaad rustig voortwerken. Hierin is de laatste jaren eene gelukkige verandering ontstaan — constateert de *Java-Bode* (3/8 „Zuivering", Z.) —. In *Japan* werden in één jaar 2500 communisten veroordeeld, terwijl er 6761 in de gevangenissen hun vonnis wachten; niet slechts tegen het communisme, doch tegen alle „ismen" welke gevaarlijk worden geacht, wordt daar thans rigoureus opgetreden. In *Holland* is door den heer Knottenbelt eene voorzichtige poging aangekondigd om althans communisten uit het Parlement te houden. Wat *Ned.-Indië* betreft, men moet — n. h. i. van Z. — *de grenzen hier nog nauwer* stellen. In een gebied als Indië, waar de massa der bevolking niet het minste begrip heeft van het parlementarisme, nòch van den geest daarvan, mag geen enkele tribune bestaan van waar openlijk leerstellingen worden verkondigd, welke voor rust en orde gevaarlijk kunnen zijn. Hij die deze gelegenheid tot het zaaien van onrust wenscht te handhaven, stelt het college boven de wet. De Volksraad is er voor deze samenleving en niet omgekeerd. In den strijd tegen een overal aangegrepen extremisme zullen er nog wel andere huisjes moeten worden omvergeworpen dan dat der onschendbaarheid van een semi-parlement.

Naar aanleiding van een leader in de „Ind.-Post" onder het hoofd: „Vaderlandsliefde of Gezagsondergraving" wijst de *Java-Bode* (5/8 „Zonderling", Z.) nogmaals op *het slechte voorbeeld* dat Europeanen in Indië den Inlander in systematische gezagsaantasting hebben gegeven.

De „N.V. Volkshuisvesting Batavia" is voornemens een groot plan voor den *bouw van goedkoope woningen* uit te voeren tot een bedrag van ƒ 400.000. In malaisetijd zakt een deel der Europeanen af naar de zeer billijke woningen, terwijl tijdens eene betere conjunctuur de Europeaan weer opschuift naar een duurder huis, en de goedkoope woningen ter beschikking komen van Chineezen en beter gesitueerde Inlanders. Het voorstel is nu bij den Raad van Indië. De *Java-Bode* (11/8 „Al te langzaam", Z.) ziet aan deze kwestie ook *kanten van meer dan locaal belang*. In de groote steden blijft eene totaal verarmde bevolking immer een gevaar, ook uit politiek oogpunt. Hier vinden de raddraaiers steeds een akker, gaarne bereid om er allerlei dwaze ideeën in uit te zaaien. Men mag voor de consequenties van deze verarming der stadsbevolking de oogen niet sluiten. Hier geldt: do it now!

De *Java-Bode* (7/8 „Welvaarts-Humbug", Z.) waarschuwt voor humbug in welvaartswerk. Er *moet*, en *kan*, hier en daar *iets* worden gedaan, doch men wachte zich voor millioenenspelletjes.... pour la galerie. Saneering der landsfinanciën is het eerst noodige!

Pensioenskorting.

Het verschil tusschen de voor Holland (ƒ 500) en de voor Indië (ƒ 200) gestelde minimumgrens is — volgens de *Java-Bode* (8/8, Z.) — geschapen om de duizenden lagere pensioenen aan gewezen Inlandsche landsdienaren niet vrij te laten. Natuurlijk weet men dat men hierdoor *de lage Europeesche pensioenen* treft met eene korting welke voor personen, levend aan den zelfkant der beschaving, welhaast ondraaglijk is, doch het schijnt niet mogelijk onderscheid te maken tusschen de lage Inlandsche en Europeesche pensioenen. Door de thans voorgestelde regeling zal, indien zij wordt aangenomen, een premie worden gesteld op *het verteren van pensioenen buiten Indië*. De situatie is voor de Nederlanders in Indië weinig hoopvol. Dit is een direct gevolg van het feit dat nog altijd het verblijf in Indië van tijdelijken aard is, zoodat de *opvattingen omtrent het belang van Indië* tenslotte ondergeschikt worden aan die van Holland. Er zullen immer personen zijn wier geestelijke structuur hen vastkoppelt aan het Westen, en dit dient te worden gerespecteerd. Doch evenzeer moet men aanvaarden dat ook duizenden die dit contact missen, in Nederland grootere verlokking zullen blijven zien dan in het leven ook in het mooiste en gezondste oord in Indië. Deze dingen moet men aanvaarden, hoewel ze — n. h. o. van Z. — in wezen *koloniale fataliteiten* zijn van den eersten rang. Zij wortelen in de psyche van het Noorden, immer in conflict met die der Tropen. Ten Z. der Pyreneeën is de psyche anders, en de wereldhistorie toont de resultaten daarvan.

De *Java-Bode* (8/8 „De Eereschuld") teekent bij het bericht dat op de pensioenen der z.g. oudstrijders zal worden gekort, indien de Kamer het ontwerp goedkeurt, het volgende aan: Den oudstrijders wordt dus niet alleen de verhooging onthouden waarop zij, ook volgens verschillende regeeringsvertegenwoordigers, een moreel recht hadden, doch men legt hun in Indië ook nog eene korting op. Overal elders geldt, onder volkomen zakelijke menschen, de leus: dat de Moor kan gaan als hij zijn plicht heeft gedaan, doch in dit geval ontneemt men den Moor nog een deel van zijn armelijke spullen.

Bataksche mentaliteit.

Een zendingsonderwijzer en diens zwangere vrouw werden in het Batakland op beestachtige wijze geslacht door vier Christenen, w. o. een lid van den Kerkeraad, die tegen den vermoorde grieven had, deels van kerkelijken aard.... en één der moordenaars, Sem genaamd, die ook gebeten was op den zendingsonderwijzer omdat deze geen rouwbijeenkomst had gehouden bij een sterfgeval in Sem's familie.

De *Java-Bode* (5/8, Z.) is van meening dat men naar eene moordzaak, hoe gruwelijk zij is van opzet en uitvoering, de mentaliteit van een volk niet moet beoordeelen. Toch is er *h. i.* aanleiding aan deze moordzaak eenige beschouwingen te verbinden. Het is wel opmerkelijk dat vrijwel ieder reiziger die Tapanoeli bezoekt, het Mohammedaansche deel der bevolking prefereert boven het Christelijke. Ook dr. Warnecke, ephorus der Rijnsche zending bij Taroetoeng, gewaagde niet lang geleden van het droog intellectualisme van den Batak, van zijn ziekelijke drift naar onderwijs, van de bestaande wanverhouding tusschen hoofd en hart, van den snel uitlaaienden onderlingen haat, van de ge-

weldige onverdraagzaamheid, de neiging tot sectarisme. Het volk vertoont echter ook vele goede eigenschappen; zoo is de Batak spaarzaam, de zeden zijn er zuiver en hij is een uitstekend huisvader. Evenwel, bezien tegen den achtergrond der Christelijke religie, welke niets is zonder het element der liefde, maakt hij een vrij treurig figuur. Zij, die buiten het Batakland in een ander milieu leven, zijn bijna altijd zeer respectabele menschen, en daardoor krijgt men allicht een anderen indruk. Ongetwijfeld heeft het Bataksche volk eene toekomst; het is intelligent, sober, energiek, en het wordt niet gehandicapt door sentiment. Het zal temidden der volken van den Indischen Archipel zijn weg wel vinden. Heeft men — vraagt Z. ten slotte — bij alle toewijding welke leidt tot het zendingswerk, er ook niet rekening mee te houden dat, naar goede Christelijke opvatting, de kerstening van sommige volken dezen in geestelijk opzicht zoo weinig baat gaf? De Zending legt echter een anderen maatstaf aan. Zij is overtuigd dat het succes éénmaal komen zal, en kan dan geduldig wachten.

Wij vestigen de aandacht op de *Java-Bode* (9/8 „Het Bali-reservaat", *Z.*; 10/8 „Wereldleiding Buddhisme"; 12/8 „Eigen blameering", betr. Bali, *R. L.*).

II. Uit de Inheemsche en Maleisch-Chineesche pers

Het nieuwe Ministerie.

Bij het optreden van het kabinet Colijn gaven vrijwel alle Inlandsche bladen als hun verwachting te kennen, dat deze minister zijn denkbeelden, vervat in zijn bekende boek „Koloniale vraagstukken van heden en morgen" tijdens zijn bestuursperiode zal trachten door te voeren. Vele bladen zien den Volksraad reeds vervangen door de z.g. eilanden-raden van den heer Colijn en vrijwel de geheele pers is het er over eens, dat de „kapitalisten" en de „vijanden van de volksbeweging" in hem den man hebben gekregen, naar wien zij reeds lang verlangd hebben!

Zoo verwacht de *Pewarta Deli*, dat de heer Colijn „als een agent met een knuppel" tegenover de volksbeweging zal staan, terwijl de *Sin Tit Po* van meening is, dat „Indonesia nu geheel door de petroleum geregeerd wordt". Oud-G. G. de Graeff, alhoewel een beminnelijk man genoemd, heeft volgens dit blad toch het „Indonesisch Siberië en de „persmuilkorf" doen ontstaan en deze Excellentie zal thans „met zijn gladde politiek het buitenland hebben te overtuigen van de noodzaak der maatregelen die Colijn treffen zal". Onhebbelijker uitlating over den vorigen landvoogd, die het toch zeer zeker goed met het Inlandsche volk meende, is wel nauwelijks denkbaar!

Volgens de *Djawa Barat* is „Colijn God niet en kan dus den loop van zon en maan niet wijzigen, of van deze wereld een hemel maken". Het blad is er van overtuigd, dat nu „een nog intensiever gebruik van het bezuinigingsmes valt te verwachten" en meent dat Nederlandsch-Indië nog leenen kan! Op welke wijze dit zonder schade voor het land kan geschieden, krijgen wij helaas niet te hooren.

De *Oetoesan Indonesia* noemt „het recept Colijn een uitstekend middel voor de ziekte: coöperatie-politiek, die maar niet genezen wil". Het spreekt vanzelf, zegt het blad, dat elke koloniale Regeering wel het land moet hebben aan de nationale beweging. De bekende *Soekiman* schrijft in dit blad nog, dat „de Indonesische vrijheidsbeweging er dankbaar voor moet wezen, dat G. G. de Jonge nu met „ijzeren vuist" regeert en nog dankbaarder voor de benoeming van den heer Colijn tot minister van Koloniën, omdat van dezen beroemden „dokter in de koloniale politiek" bekend is, dat hij afkeerig is van een „fluweelen handschoenbeleid". Er zal een gezondere tijd komen, en een gezondere lucht in de koloniale verhoudingen; de koloniale antithese zal niet meer

verdoezeld worden door ethische politiek en de ware nationale actie zal er des te krachtiger door bloeien. Het recept Colijn zal zijn weldadige werking niet missen!"

De *Sikap*-redactie noemt Colijn een „vader der kapitalisten" die bekend staat als iemand, die de revolutionnaire beweging haat. De huidige minister van koloniën heeft volgens het blad gezegd, „dat de Indonesiërs geen voldoende onderwijs behoeven te hebben, omdat wanneer zij knap worden, zij tegen de Regeering in verzet komen".

Wat de beteekenis van den heer Colijn voor de Inheemsche beweging zal zijn, weet volgens Linea Recta in de *Soeara Oemoen* „alleen de God van Colijn. De vinger Gods van Colijn — zooals dr. Rivai placht te zeggen — is lang genoeg". Aan dit betoog voegt de schrijver toe, dat oud-Minister de Graaf destijds niet zonder redenen heeft geweigerd Colijn tot Gouverneur-Generaal te benoemen. „Hij wist dat de inheemsche nationalisten den heer Colijn reeds lang „geproefd" hadden en dat diens naam bij hen een onfrisschen oliesmaak had".

De *Pertje Selatan* verwacht ook al weinig goeds van den „petroleumkoning Colijn" en wijst er op dat het diens wensch is de landskinderen zoo weinig mogelijk onderwijs te geven. Ook beschuldigt het blad den nieuwen bewindsman van een „divide et impera politiek".

Het vindt daarbij steun bij de „Adil", welk blad spreekt van „scheuringspolitiek", waarmede bedoeld wordt het systeem van eilandenraden, en waarin volgens laatstgenoemd blad „Colijn een scherp wapen zal hebben om scheiding te brengen tusschen de verschillende bevolkingsgroepen en vernietiging van den nationalistischen geest".

De openingsrede in den Volksraad van den Landvoogd.

De meeste bladen zijn van meening, dat uit deze rede wel overtuigend blijkt, dat deze Landvoogd een zelfstandig oordeel geeft en zich niet laat beïnvloeden door de blanke pers en door „de V. C. die voortdurend haar van hebzucht en egoisme getuigend geluid laat hooren!"

Adil is zelfs van meening, dat uit het gesprokene over den Volksraad wel blijkt „het verschil van meening tusschen den Landvoogd en den huidigen Vice-President van den Raad van Indië, want deze wil afschaffing van den Volksraad, terwijl de Landvoogd dien raad als onmisbaar kwalificeerde". Deze veronderstelling doet komisch aan, waar het toch algemeen bekend is, welk een warm hart Dr. Meyer Ranneft „zijn" Volksraad steeds heeft toegedragen!

De *Oetoesan Indonesia* maakt uit des Landvoogds rede op, dat de Volksraad aan rechten en bevoegdheden zal inboeten, „hetgeen natuurlijk te wijten is aan den zoetjes aan naar voren komenden wensch van Colijn". Alleen in een onafhankelijk „Indonesia" acht het blad een volwaardig parlement mogelijk.

In de *Sin Tit Po* maakt Saroehan de opmerking, „dat de Indische Regeering behalve de zorg voor haar eigen huishouding, ook de haar door Nederland opgedrongen taak heeft, om mede te helpen aan de betaling der door Nederland in het buitenland, o.m. Amerika, aangegane schulden". De welingelichte schrijver doelt hier vermoedelijk op de passage omtrent de conversie der Indische leeningen, doch pleegt hiermede in zijn onwetendheid een verbijsterend staaltje van volksmisleiding.

Het is meer dan ergerlijk, — voegde „Nederl. Indië" aan dit alles toe —, hoe in zeer vele bladen elk spoor van eerbied voor onze regeerders ontbreekt.

Telkens blijkt bovendien, hoe dringend noodig het is, dat van Regeeringswege tegenover de onverantwoordelijke misleiding welke uitgaat van halfontwikkelde scribenten en staatsgevaarlijke sprekers op vergaderingen eens een betere volksvoorlichting wordt gesteld, die de verstandige en loyale Inlandsche elementen het zoo hoog noodige vertrouwen in de Nederlandsche leiding inboezemt. Thans verneemt het volk steeds alles van één kant en is nergens een tegenwicht aanwezig, tegen de onjuiste en vaak bewust onware voorstelling van zaken die het dagelijks wordt gegeven.

Het zal niet meer voldoende zijn om de dringend noodzakelijke maatregelen te nemen, teneinde deze voortdurende volksvergiftiging te beletten, de Regeering zal verder moeten gaan en den patiënt een tegengif moeten toedienen, in den vorm van organisatie en voorlichting van de loyale inheemsche groepen, op basis der Rijkseenheid. Want dit is in de eerste plaats de opvoeding, welke dit nauwelijks de kinderschoenen ontwassen volk behoeft!

Oost- en Westindisch literatuuroverzicht

Actueel Wereldnieuws en Sport in Beeld.

Het nr. van 12 Augustus j.l. opent met een fraai geïllustreerd artikel over zeemansgraven in Indië. In het nr. van 19 Augustus komt bij mooie foto's een en ander voor over de cultuurmaatschappij Pondok-Gedeh.

Het Vliegveld.

Uit den inhoud van de September-aflevering noemen wij een artikel van Jhr. dr. J. C. Mollerus „Soerabaia—Batavia per K. N. I. L. M."

Landbouwkundig Tijdschrift.

In de aflevering van September komen onder het hoofd „Tropische Landbouw" o.m. economische beschouwingen voor betreffende de tabakscultuur in Indië.

Spoor- en Tramwegen.

In het nr. van 12 September j.l. schrijft de Indische medewerker van het blad een en ander over de „Eendaagsche". In de „Kroniek der Indische spoorwegen" wordt o.m. het suikervervoer behandeld.

De Rijkseenheid.

In de aflevering van 13 Sept. j.l. geeft prof. mr. G. J. Nolst Trenité een uitvoerige bespreking van het werk over adatrecht van mr. I. A. Nederburgh. Voorts bevat dit nr. een beschouwing over de Regentschapsraden in 1933.

Onze Overzeesche Gewesten.

In „Onze Overzeesche Gewesten", bijblad van „De Avondpost", schrijft de koloniale medewerker over „Nederlandsch Fabrikaat in Indië".

„Enkele malen hebben wij als onze opinie uitgesproken", aldus schrijver, „dat het steunen van Nederlandsche fabrikaten en het koopen van Nederlandsche producten moet worden aangemoedigd zoolang en voor zoover men de zekerheid heeft, dat men inderdaad met een volledig en zuiver Nederlandsch product te maken heeft en niet alleen met een artikel dat uit vreemde grondstoffen of elementen, alleen maar samengesteld is in Nederland. En dan ook nog, wanneer kwaliteit en prijs niet noemenswaard van die van het buitenlandsch product verschillen.

Bevordert de Hollandsche industrie, koopt Nederlandsche producten, heet het steeds in Indië. Eendeels, omdat deze producten superieur zouden zijn aan de buitenlandsche, anderdeels omdat, nu ja, omdat men het eigen land wat bevoordeelen moet.

Indien deze superioriteit inderdaad aanwezig is — en dat was vroeger zeker het geval — en indien het geld er voor disponibel is — wat thans heelemaal niet meer het geval is — is er voor deze beweging iets te zeggen. Voor wat, hoort wat".

De Indische Verlofganger.

Behalve vereenigingsnieuws bevat het nr. van 8 Sept. j.l. een causerie van Melis Stoke, waarin hij stilstaat bij hetgeen het zomerseizoen den Indischen menschen in het Haagje heeft gebracht.

„Nederlandsch-Indië".

Uit den inhoud van het 15 Juli nr. van het orgaan van de „Vaderlandsche Club" noemen wij: „De Indische Regeering en de extremisten", „Onze immigratie-bepalingen" en „Ons Hooger Onderwijs".

Ons Zeewezen.

In de September-aflevering komt o.m. voor een artikel over de Japansche visscherij in de Indische wateren. Van Aeronaut is er een artikel: „De luchtweg naar Indië". Het artikel over de geschiedenis der bebakening van vaarwaters, reeden, enz. in den O. I. Archipel vindt in dit nr. zijn slot.

ZENDINGS- EN MISSIEBLADEN.

Annalen van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart.

In het September-nummer vertelt pater Verschueren over het werk op N.N. Guinea. Pater Zeegers schrijft over de Chineezen op Java en de missie.

„Van Zegen en Zorgen".

In de Juli- en Augustus-afl. wordt op onderhoudende wijze verteld over het werk van en over het leven in de Soekaboemische opvoedingsgestichten.

Suriname

Sinaasappelenverscheping.

De West van 21 Augustus meldt, dat de Oranje Nassau (welke den 10den aankwam) de eerste verscheping van sinaasappelen medenam naar Nederland, n.l. ruim 800 kisten. Plantage Marienbosch leverde het grootste deel en wel 80.000 stuks, de beste soort is van plantage Guineesche Vriendschap afkomstig. Een 100-tal menschen vonden bij de inpakking arbeid. Men rekent nog een twee duizend kisten te verschepen. Het gouvernement houdt de verscheping in gang, totdat de zaak rijp is op commercieele basis door particulieren te worden overgenomen.

Wij wekken onze lezers op naar deze sappige en zoete sinaasappelen te vragen. De firma J. L. H. Tellenkamp, Korte Poten 20, heeft ze zeker in voorraad.

Padvinderij.

De padvindersbeweging begon in Suriname op 12 September 1910 op aanstichting van de oud-officieren F. Smith, D. J. van Meerendonk en den heer J. C. W. Brunings. In 1924 herleefde deze beweging door de oprichting van een afdeeling der Nederlandsche Padvinders op 29 Juli. Op 30 April werd te Paramaribo een nieuw padvinderslokaal geopend. Nu dr. P. Cool in Paramaribo terug is, die bij de oprichting ondervoorzitter was, heeft men hem het voorzitterschap aangeboden, hetwelk hij over eenige maanden op zich zal nemen.

Hernhutterzendingsjubileum.

In de residentie was het jubileum van de Evangelische Broedergemeente, die 200 jaren geleden zijn eerste twee zendelingen naar de West uitzond op 18 Aug. 1732, om onder de negerslaven te arbeiden, nog niet gevierd. Dit zal thans van 26 tot en met 28 dezer plaats hebben in de door H. M. de Koningin voor dit doel afgestane Gothische zaal. Een comité dat dit jubileum voorbereid is gevormd, eveneens een eere-comité, waarvan de burgemeester beschermheer is. Secretaresse is mej. P. Montijn, Jul. v. Stolberglaan 100. Het programma luidt als volgt:

Dinsdag 26 September, des avonds 8 uur: Lezing, tentoonstelling en filmvertooning. Sprekers: ds. A. C. Barkey Wolf, zendeling P. M. Legêne, onderwerp: „De waterstroom uit het heiligdom" met lichtbeelden. Gedurende de pauze: Bezichtiging der tentoonstelling en thee. Vertooning der Suriname-film.

Woensdag 27 September, des namiddags 2 uur. Spreker: dr. K. Dijk. Lezing met fraaie lichtbeelden door zendeling A. Lehmann, uit Suriname, onderwerp: „De Creolenkerk in Suriname". Gedurende de pauze: Bezichtiging der tentoonstelling en thee. Vertooning der Suriname-film.

Woensdag 27 September, des avonds 8 uur. Spreker: ds. D. A. van den Bosch. Lezing met fraaie lichtbeelden door ds. H. G. Steinberg, Zendingsdirector te Zeist. Onderwerp: „Met de Zendelingen der Broedergemeente door de wereld." Gedurende de pauze: bezichtiging der tentoonstelling en thee. Vertooning der Suriname-film.

Donderdag 28 September, des avonds 8 uur. Spreker: dr. M. M. den Hertog. Lezing met fraaie lichtbeelden door zendeling P. M. Legêne. Onderwerp: „Volken, die om hulp roepen in Suriname." Gedurende de pauze: bezichtiging der tentoonstelling en thee. Vertooning der Suriname-film". Sluiting door dr. M. M. den Hertog.

De toegangsprijs tot die samenkomsten is *f* 0,25.

Daar Nederland in velerlei opzicht zoo grooten dank verschuldigd is aan de Herrnhutter Zending, die, door hoogere belangen gedreven, veel in het waarachtig belang van de bewoners in de kolonie Suriname heeft gedaan, verwacht het comité dat velen van hun belangstelling in bedoelde samenkomsten zullen blijk geven.

Belangstelling voor het Sanskrit.

Prof. dr. Glasenapp, van wien wij in het K. W. van 31 Aug. no. 35 melding maakten, kwam 2 Augustus te Paramaribo aan. Een commissie uit de B. I. vereeniging Bharat Oeday heette hem welkom en maakte eenige uitstapjes met hem, o.a. bezoek aan de in aanbouw zijnde, de Hindostansche school en vestingsplaats Meerzorg. Den dag daarop hield deze Duitsche geleerde in de taal der aanwezige Hindostani een toespraak in een stampvolle zaal, waarin hij den verheven geest schetste die uit de Sanskrit-literatuur spreekt. Naastenliefde, verdraagzaamheid en toewijding aan hoogere idealen vormen de grondtoon van de bekende Sanskritboeken, waaruit onsterfelijke wijsheid spreekt. Hij wekte de Hindostani op ook in den vreemde deze wijsheid in eere te houden.

Melaatschheid.

Het stemt tot groote dankbaarheid, in de Surinamer van 24 Augustus te mogen lezen dat den 22sten Aug. weder 6 verpleegden als hersteld uit de St. Gerardus Majella Stichting zijn ontslagen.

Curaçao

De middelen.

Omtrent de opbrengst der middelen in het eerste halfjaar 1933 en meer bijzonder in de maand Juni vinden wij in *De Curaçaosche Courant* de noodige gegevens. 1933 Jan.—Juni bleef met *f* 3.236.001 ruim *f* 400.000.— onder de helft der raming, maar overtrof hetzelfde tijdvak van 1932 met bijna *f* 450.000.—. Dit konden wij reeds meedeelen in ons blad van 17 Aug. l.l. Thans blijkt, dat in Juni beneden het 1/12 der raming zijn gebleven o.a.: gedistilleerd-accijns *f* 68.000.—, grondbelasting *f* 19.000.—, inkomstenbelasting *f* 58.000.—, watervoorzieningsdienst *f* 17.000.—. Het zijn bijna uitsluitend de loodsgelden, die, met *f* 14.000—, de

raming overtroffen hebben. Aldus bleef Juni met een opbrengst van *f* 447.647.—*f* 160.000.— beneden het 1/12 der raming.

De „vertegenwoordiging".

In de polemiek tusschen den heer Menkman en Emeritus heeft onze belangstelling het meest de gedachten van laatstgenoemde over de ‚vertegenwoordigende" lichamen. Emeritus antwoord in *De Avondpost* van 10 Sept. 1933, bijblad *Onze Overzeesche Gewesten*, den heer Menkman uitvoerig. Wij knippen daaruit het volgende:

„Dat brengt mij tevens op een ander punt, het parlementje-spelen der Curaçaosche en Surinaamsche vertegenwoordigingen, en het correctief daarop van de Algemeene Maatregelen van Bestuur. Dat het den Gouverneurs mogelijk is, een door hen noodig geachte regeling, waartoe Raad of Staten niet wenschen mede te werken, in weerwil van deze bij „Algemeene Maatregel van Bestuur" toch door te voeren, is mij natuurlijk bekend. En eveneens ken ik de geschiedenis van de politie-organisatie op Curaçao, nog steeds een steen des aanstoots voor velen aldaar, die liever toestanden, als vele jaren geleden zagen terugkeeren. De heer M. noemt alleen dit eene voorbeeld; er zijn er met betrekking tot Suriname en Curaçao meer te geven en gelukkig, want anders ware veel, wat wenschelijk was, op verzet van Staten of Raad afgestuit. Maar ik vermoed dat het voor den Gouverneur in den regel alles behalve aangenaam zal zijn, genoodzaakt te worden, tot het uitlokken van zoo'n K. B. over te gaan. Wederom is de lezing van de Handelingen van Staten en Raad, waarin nogal eens gewaagd wordt van bedreiging met een K. B., met betrekking tot zulk een gebeurtenis uiterst leerzaam. Die wrijving om maar eens een zacht woord te gebruiken, kon voorkomen worden door een stelsel, waarbij een Gouverneur, onder voorbehoud van waarborgen tegen machtsmisbruik — iedere Gouverneur zal zelf toegeven, dat hij ook maar een mensch is en dat niets menschelijks hem vreemd is — de noodzaak bespaard werd, iedere belangrijke bestuursmaatregel door Staten of Raad te zien uiteenrafelen en becritiseeren en c.q. haar te zien saboteeren door afstemming der betrekkelijke voordracht.

Dat een stelsel, waarbij de tijdverspillende en vaak irriteerende behandeling van allerlei zaken door Staten of Raad vermeden wordt, een stap terug zou beteekenen, kan ik allerminst inzien. Integendeel, het komt mij voor, dat de tegenwoordige tendenzen meer en meer wijzen in de richting van concentratie van macht in de handen van enkele krachtige persoonlijkheden. Wie aanschouwt, wat Duitschland en Italië ons te zien geven, — men moge het ermede eens zijn, of niet —, wie waarneemt, hoe in ons eigen land de Regeering het noodig geoordeeld heeft, de z.g. autonomie, niet alleen van „boerendorpen" maar zelfs van belangrijke gemeenten te breidelen, die zal toch wel eenige twijfel bij zich voelen opkomen, of

het, vroeger alleen-zaligmakende, parlementaire stelsel nu wel zoo onfeilbaar werkt. En, vooral, of het wel geschikt is voor een nog grootendeels onmondige bevolking, die dan zijn vertegenwoordigers moet gaan kiezen. (Op Curaçao dan, in Suriname geschiedt dat reeds lange jaren.) Ik ben waarlijk niet de eenige, die eraan twijfelt, of ons moederlandsch bestuursstelsel nu wel zoo geschikt is voor de West. De lezing van een interview met mr. A. van Traa, Hoofddirecteur van de Surinaamsche Bank (Telegraaf van 22 Aug. l.l.) b.v., aangenomen, dat diens meening juist is weergegeven en er is geen reden daaraan te twijfelen, kan den heer M. ervan overtuigen."

Wij willen over dit laatste woord van den „oud-gediende" aleen dit zeggen: wat de wijze van behandeling der voorstellen van den gouverneur betreft, valt een vergelijking tusschen raad en staten zeker niet ten nadeele van eerstgenoemd college uit. Van „uitrafelen" en „saboteeren" van belangrijke bestuursmaatregelen door den raad kan al evenmin gesproken worden als van een tijdverspillende en „vaak irriteerende behandeling" van allerlei zaken in dit lichaam.

Berichten der Afdeelingen

Afd. Nijmegen.

Zaterdag 23 September a.s. om half drie n.m. zal in het Olympia-theater de Mahamoeliafilm, deel uitmakende van het filmwerk „De Maha-Cyclus" van de N. V. Polygoon-filmfabriek te Haarlem, worden vertoond.

Borneo en Sumatra met al hun grootschheid en natuurpracht inspireerde Polygoon tot den naam Mahamoelia (het Al-Luisterrijke).

Leden met introducé(e) en begunstigers(sters) hebben vrijen toegang.

Afdeeling Apeldoorn.

Het is het bestuur der Afdeeling een groot genoegen mede te kunnen deelen, dat er voor 1933/34 een behoorlijk programma tot uitvoering gebracht kan worden.

De *openingsavond* zal zijn op Donderdag 28 Sept., 8 uur in „La Bordelaise". Op dien avond zal de secretaris spreken over „*het Koloniaal Instituut* en zal daarbij de *film* vertoond worden van den tocht naar het K. I. op 24 April, opgenomen en welwillend geprojecteerd door den *Heer E. J. Bouhuis.*

Zeer waarschijnlijk zullen we in staat zijn aan dezen avond nog een extraatje te verbinden.

Ten tweede zouden we — zooals in 't voorjaar reeds medegedeeld is — trachten *Celebes* een extra beurt te geven.

Het bestuur meent hierin mooi geslaagd te zijn.

Op Vrijdag 17 Nov. hoopt Mej. *M. L. W. Schoch*, zendeling-diacones van het Nederlansch Zendelinggenootschap, te spreken over: „de Minahassa", terwijl op een nader te bepalen datum (eind November of begin December) *Dr. Alb. C. Kruyt* zal spreken over: „*Geestelijke waarden van een natuurvolk en het Westersch Bestuur*".

In 1934 volgt dan: de *Celebesfilm* met toelichting door oud-Gouv. Tideman, waarover nog gecorrespondeerd wordt.

Zeer waarschijnlijk zal daarna nog één avond in de eerste helft van '34 gegeven kunnen worden, wat nader zal worden medegedeeld.

Intusschen moeten wij (de leden en 't bestuur) zorgen, dat we in ledental niet terugloopen, als 't kan zelfs nog vooruitgaan — en maken wij er allen nogmaals attent op, dat „Wie slechts één nieuw lid aanbrengt, het schitterende gedenkboek van de Parijsche Koloniale tentoonstelling cadeau krijgt.

Ten slotte nog dit:

De lezingen zijn in de groote zaal van „La Bordelaise".

De *openingsavond* is toegankelijk voor Leden, begunstigers en hunne huisgenooten — andere belangstellenden betalen: *f* 0,50 entrée. Zorgt er voor, dat we beginnen met een volle zaal!

De Secretaris, J. C. BAARS.
Tel. 4027; postgiro 93038.

Mededeelingen

VAN DE REDACTIE.

Aan heeren Secretarissen der Afdeelingen.

Ondergeteekende stelt zich weder beschikbaar, tegen vergoeding van reis- en verblijfkosten, de volgende films te vertoonen:

Met de S. M. Nederland naar het land der Pyramiden. (Smalfilm.)

Met de S. M. Nederland naar Indië. (Smalfilm.)

Tropisch tourisme. Een reis met de K. Paketvaart Mij. door Tropisch Nederland. (Normaalfilm.)

Met de Kon. Paketvaart Mij. op excursie door het verre Oosten. (Normaalfilm.)

L. D. PETIT,
Van Breestraat 21, Tel. 22490.
Secretaris Afd. Amsterdam.

Mutatiestaat van 13 tot 20 September '33

R. I. P.

W. H. A. G. Baron van Ittersum, Apeldoorn, Brinklaan 81.
A. van der Kolff, oud-onderwijzer 1ste klasse in N.-I., Scheveningen, Helmstraat 13.
Mevr. de wed. J. van de Winkel—Hees, Den Haag, Vogelkersstraat 44.

Adresveranderingen:

J. T. Swierstra, van: Amsterdam, Waalstraat 118, naar: Deventer, Menstraat 13.

Dr. C. G. E. de Jong, Ass.-Resident, van: Haarlem, naar: Batavia-C., p/a. Dep. van B. B.

Ds. H. Sterringa, van: Utrecht, naar: Haarlem, Zijlweg 58.

L. C. Kwartsz, Utrecht, van: J. van Scorelstr. 77, naar: Weerdsingel O.Z. 55.

J. van Regteren, Oud Hoofd Openbare School, Apeldoorn, van: Eendrachtsstraat 71, naar: Billitonlaan 12.

J. W. Wiltink, Arnhem, van: Zuid Parallelweg 14, naar: Bovenbrugstraat 2.

P. H. Schrauwen, van: Wassenaar, van Zuijlen van Nijeveltstraat 37, naar: Leiden, Pieterskerkkoorsteeg 24.

Dr. P. J. Henriquez, Directeur Openbare Gezondheidsdienst m. v., van: Curaçao, naar: Gouda, Krugerlaan 167.

J. A. M. Plasmans, Controleur 1ste klasse B. B., van: Bergen op Zoom, naar: Batavia C., p. a. Dep. van B. B.

B. H. Gronewold, Kapitein Inf., van: Den Haag, Schenckstraat 232, naar: Bandoeng, p. a. D. v. O.

J. van der Vliet, leeraar M. O., van: Batavia, Tegelweg 3, naar: Den Haag, 2de Schuytstraat 186.

Mejuffrouw M. N. H. Hagnauer, Den Haag, Ieplaan, van: 17 naar: 66.

Mevr. de wed. A. Nill—Marinissen, Den Haag, van Flatgebouw Groenendaal, van Alkemadelaan 438, naar: Raamweg 34, p. a. J. Ramondt.

L. D. J. Reeser, Oud Directeur H. B. S., van: Den Haag, Houtmanstraat 2, naar: Wassenaar, Wittenburgerweg 66.

Mr. H. J. Schölvinck, Den Haag, van: Fred. Hendriklaan 85, naar: Carpentierstraat 117.

P. de Jongh, p. a. Bataafsche Petroleum Mij., van: Pangkalan Brandan, naar: Pladjoe (Palembang).